ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН

Мостовенко Н. В., магістрант
Федорчук М. І., д-р с.-г. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет

Упродовж останніх десятиліть споживання лікарських засобів на основі лікарських рослин характеризується тенденцією до зростання в усьому світі. Якщо в минулому лікарські рослини застосовувались, переважно, для лікування у відсталих країнах, де народна медицина часто є єдиною доступною для більшості населення, то нині інтерес до лікарських рослин існує у більшості розвинених кран світу.

У світі як лікарські рослини використовують 21 тис. видів. З них більшість − у народній, а також арабській, індійській, китайській, тибетській та інших традиційних медицинах. У науковій медицині на сьогодні час використовується понад 180 видів лікарських трав. Половина з них є дикорослими. В Україні понад 50 % лікарських препаратів виробляється з рослинної сировини, а у сфері серцево-судинних захворювань – 70 %. Світовий ринок лікарських рослин оцінюється в 600 тис. т на рік. Також про його ємність свідчить те, що понад 40 % фармацевтичної продукції у світі виготовляється з лікарських рослин.

Загалом, за даними Всесвітньої Організації охорони Здоров'я (ВОЗ), близько 80 % населення світу застосовують лікарські рослини для лікування різноманітних захворювань. За оцінками експертів ВОЗ, у найближчі 10 років частка фітопрепаратів у загальному обсязі споживання фармацевтичних препаратів сягне 60 %. Це, пов'язано, у першу чергу, з тим, що близько 15 % населення Землі страждає на алергію, в тому числі, й на синтетичні лікарські препарати.

В умовах сьогодення одним із найбільших у світі комерційних ринків лікарських рослин і лікарських засобів рослинного походження вважається європейський ринок. Європейські країни не тільки імпортують, але й у великому асортименті виробляють лікарські рослини та лікарські засоби рослинного походження.

Галузь лікарського рослинництва в усьому світі є високодохідною, враховуючи наявний і постійно зростаючий попит. Наприклад, в невеликій Угорщині дохід від реалізації лікарської сировини й продукції, на основі лікарських рослин, становить до 35 млн дол. США на рік. В цій країні під лікарські культури відведено близько 42 тис. га, на яких заготовлюють близько 40 тис. т сировини. В цілому рентабельність вирощування лікарських рослин завжди в кілька разів перевищує рентабельність вирощування зернових. Так, рентабельність виробництва таких найпростіших культур, як ромашка та валеріана вдвічі перевищує рентабельність вирощування зернових. А китайський досвід свідчить, що вирощування жень- шеню в 50 разів вигідніше, ніж вирощування пшениці. Рентабельність вирощування окремих лікарських трав становить від 100 до 500 % і більше. Вона залежить від виду вирощуваних культур. За умови переробки лікарської сировини рентабельність значно підвищується. Проте варто відзначити, що, враховуючи специфіку вирощування рослин, досягнення високої рентабельності в галузі лікарського рослинництва як правило розтягнуте в часі.

Інтерес потенційних виробників до лікарських рослин значною мірою стимулюється відносно невеликими розмірами необхідних інвестицій. Так, при організації виробництва з переробки лікарських рослин основна частина коштів необхідна для придбання фасувального обладнання і становить близько 10 тис. дол. США.

Що ж стосується безпосередньо вирощування лікарських рослин, то тут є проблеми. Так, повільний розвиток виробництва лікарських рослин в Росії пов’язаний, перш за все, з тим, що, незважаючи на високу прибутковість вирощування навіть найпростіших рослин, спеціалізовані господарства, створені за минулих часів, нині знаходяться в скрутному економічному становищі. Новостворені фермерські господарства, як правило, не виявляють інтересу до вирощування лікарських рослин, тому що комерційної віддачі від посівів потрібно чекати досить довго. Для більшості лікарських трав посіви починають приносити доходи мінімум через два-три ро ки – раніше їх збирати недоцільно.

Загалом, світовий ринок лікарських рослин стрімко збільшується, демонструючи високі темпи та значні показники економічного приросту. Проте є й негативні моменти, що стосуються розвитку лікарського рослинництва у світі. Нині більшість цінних лікарських рослин є рідкісними або зникаючими видами. Різко скорочуються ресурси лікарських рослин, зокрема в Україні. Це відбувається, з одного боку, внаслідок різкого зменшення території для збирання дикорослих трав через хімічне й радіаційне забруднення, а з другого − через неможливість вирощування багатьох лікарських рослин у культурі через їхні біологічні особливості або несприятливі кліматичні умови.

Отже, узагальнюючи вищевикладене, варто зазначити, що: 1) лікарське рослинництво є однією з найрентабельніших галузей світового господарства; 2) попит на лікарські рослини постійно зростає; 3) у зв’язку зі зростаючими

обсягами лікарських рослин, їх ресурси катастрофічно швидко зменшуються; 4) для задоволення попиту необхідним є розширення промислового вирощування лікарських рослин у різних країнах світу.